

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 727

din 13 decembrie 2023

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru completarea Legii nr. 80/1995
privind statutul cadrelor militare

Marian Enache	— președinte
Mihaela Clochină	— judecător
Cristian Deliorga	— judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	— judecător
Laura-Iuliana Scântei	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Fabian Niculae	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru completarea Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, formulată de Președintele României.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 8.138 din 9 noiembrie 2023 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 3.043A/2023.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate au fost formulate atât critici de neconstituționalitate extrinsecă, cât și critici de neconstituționalitate intrinsecă.

(1) Criticile de neconstituționalitate extrinsecă

4. Președintele României arată că Legea nr. 80/1995 asupra căreia se realizează intervenția legislativă criticată reglementează statutul cadrelor militare. Or, în timp ce obiectul de reglementare al Legii nr. 80/1995 îl reprezintă statutul juridic al unei anumite categorii profesionale, sediul dispozițiilor ce vizează derularea procesului de învățământ al studenților din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar este reprezentat de Legea învățământului superior nr. 199/2023, și nu de Legea nr. 80/1995.

5. Prin intervenția legislativă asupra unui act care are un obiect de reglementare complet diferit de obiectul de reglementare al normelor criticate, se încalcă art. 14 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, aducându-se atingere, implicit, art. 1 alin. (5) din Constituție, prin raportare la standardele de calitate a legii, astfel cum acestea au fost dezvoltate în jurisprudența Curții Constituționale, și prin raportare la art. 32 alin. (1) și (4) din Constituție. În sensul celor expuse se menționează Decizia nr. 214 din 9 aprilie 2019.

(2) Criticile de neconstituționalitate intrinsecă

6. Se arată că, în forma inițiatorilor, propunerea legislativă avea în vedere clarificarea statutului studentului devenit inapt din motive neimputabile lui și posibilitatea acestuia de a opta pentru finalizarea programelor de studii și a obține, la final, diploma de licență, fără a i se acorda gradul militar, indiferent de instituția de învățământ superior militar la care studentul a studiat. Din această perspectivă, soluția legislativă propusă de inițiatori, care nu realiza o distincție între instituțiile de învățământ superior militar la care studenții deveniți inapți din motive neimputabile lor ar fi studiat, instituția un tratament egal între persoane aflate în aceeași situație juridică.

7. Potrivit legii adoptate, vor avea posibilitatea să opteze pentru continuarea studiilor în aceeași instituție, cu exonerarea de obligația restituirii cheltuielilor efectuate pe timpul desfășurării programelor de studii doar studenții din cadrul instituțiilor de

învățământ superior militar ale Ministerului Afacerilor Interne. Or, organizarea și funcționarea învățământului superior militar sunt reglementate de Legea nr. 199/2023. Astfel, la titlul I, cap. VIII din acest act normativ reglementează unitar învățământul superior militar și învățământul superior de informații, de ordine publică și de securitate națională. Prin urmare, această soluție legislativă instituie o *discriminare* a studenților din cadrul celorlalte instituții de învățământ superior militar, de informații, de ordine publică și de securitate națională din cadrul sistemului național de învățământ, studenți care s-ar putea afla în situația descrisă de ipoteza normei, respectiv cea de a fi declarați inapți pentru serviciul militar de către autoritățile competente, în urma unor expertize medicale definitive.

8. Lipsirea studenților din cadrul celorlalte instituții de învățământ superior militar de posibilitatea de a-și manifesta voința, în sensul de a opta pentru continuarea studiilor cu exonerarea în mod implicit de la plata cheltuielilor de școlarizare, creează un tratament juridic diferențiat, o situație de natură a discrimina persoane devenite inapte din punct de vedere medical, din motive neimputabile lor, pe parcursul desfășurării studiilor, contrar art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție.

9. Distinct de situația medicală în care s-ar putea afla studenții respectivi, cu consecința declarării lor inapți pentru serviciul militar de către autoritățile competente, în urma unor expertize medicale definitive, se arată că Legea nr. 199/2023 a reglementat în mod unitar învățământul superior militar și învățământul superior de informații, de ordine publică și de securitate națională. Așadar și din această perspectivă se poate constata că studenții din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar ale Ministerului Afacerilor Interne se află în aceeași situație juridică în care se află studenții din cadrul altor instituții de învățământ superior militar.

10. Existența, în această situație, a unei discriminări, și nu a unui privilegiu trebuie analizată în strânsă legătură cu obligația constituțională a statului de asigurare și realizare a dreptului la învățătură, inclusiv prin organizarea învățământului superior, și cu principiul constituțional al gratuității învățământului de stat, precum și în acord cu obligațiile asumate de România pe plan internațional, cum ar fi prevederile art. 1 pct. 1, ale art. 4 și 6 din Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului, adoptată la Paris la 14 decembrie 1960, ori prevederile art. 13 pct. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966, ratificat prin Decretul nr. 212/1974.

11. Nu în ultimul rând, efectele discriminatorii generate prin intrarea în vigoare a dispozițiilor criticate sunt susceptibile de a pune în discuție însăși respectarea dreptului la învățătură din perspectiva asigurării posibilității continuării studiilor și a gratuității învățământului de stat, precum și din perspectiva limitelor legale ale autonomiei universitare, componentă a dreptului la învățătură, aspecte prevăzute de art. 32 alin. (1), (4) și (6), coroborat cu art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, în ceea ce îi privește pe studenții de la celelalte instituții de învățământ superior militar.

12. Din perspectiva asigurării posibilității continuării studiilor și a gratuității învățământului de stat, lipsirea studenților din celelalte instituții de învățământ superior militar de posibilitatea de a opta pentru continuarea studiilor în aceeași instituție, posibilitate recunoscută doar pentru studenții din cadrul instituțiilor militare de învățământ superior format pentru nevoile Ministerului Afacerilor Interne, echivalează și cu o încălcare a dreptului lor la învățatură, garantat de art. 32 alin. (1) din Constituție. Exmatricularea unui student din motive neimputabile acestuia reprezintă un efect disproporționat, discriminatoriu și lipsit de un scop legitim, prin raportare la art. 53 alin. (2) din Constituție.

13. Totodată, potrivit art. 32 alin. (4) din Constituție, învățământul de stat este gratuit, în condițiile legii. Gratuitatea învățământului de stat este, așadar, unul dintre principiile constituționale ale realizării dreptului la învățatură. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a stabilit că gratuitatea învățământului trebuie înțeleasă în sensul că procesul de învățământ în unitățile de învățământ de stat nu poate să fie condiționat de niciun fel de taxe de școlarizare (Decizia Curții Constituționale nr. 548 din 15 mai 2008).

14. Se arată că Legea nr. 199/2023 reia acest principiu constituțional, prin raportare la cifra de școlarizare aprobată anual, în condițiile legii, respectiv prevederile art. 9 și ale art. 148 alin. (2) și (3) din legea menționată. Dreptul la învățatură reprezintă un drept social-economic și cultural, care implică obligații pozitive din partea statului, de natură să asigure exercițiul acestuia. Componenta prevăzută de art. 32 alin. (4) din Constituție referitoare la gratuitatea învățământului de stat, potrivit legii, nu consacră un drept absolut, iar sintagma „*potrivit legii*” presupune faptul că statul are posibilitatea introducerii de taxe în sistemul de învățământ, însă fără a afecta principiul gratuității.

15. Principiul gratuității presupune atât o obligație pozitivă a statului de a asigura locuri gratuite în învățământul superior, finanțate de la bugetul de stat, dar și o obligație negativă, corelativă, din partea acestuia, respectiv aceea de a nu institui mecanisme prin care studenții admiși pentru studii la o instituție de învățământ superior, pe un loc ce se înscrie în cifra de școlarizare aprobată anual de Guvern, să fie obligați la restituirea unor cheltuieli de școlarizare.

16. În acest sens, Legea nr. 199/2023 dezvoltă principiul constituțional al gratuității învățământului de stat, fără a institui în vreo situație obligația studenților de a restitui cheltuielile de școlarizare, nici în ipoteza abandonării studiilor din motive imputabile, nici în ipoteza întreruperii studiilor din motive neimputabile studenților. Așadar, odată admis pe un loc finanțat de la bugetul de stat, un student are așteptarea legitimă că nu va fi obligat la restituirea cheltuielilor de școlarizare.

17. *Per a contrario*, din dispozițiile nou introduse ale art. 421 din legea modificată prin legea supusă controlului de constituționalitate se poate interpreta că studenții care nu fac parte din categoria amintită ar putea fi obligați la restituirea unor cheltuieli de școlarizare. Or, obligația restituirii unor cheltuieli de școlarizare efectuate pe timpul desfășurării programelor de studii — consecință a efectelor discriminatorii ale normei criticate — echivalează, în fapt, cu existența unor taxe pentru învățământul superior de stat, pentru locurile finanțate de la bugetul de stat, un efort patrimonial ce incumbă studentului devenit inapt din punct de vedere medical, pe parcursul desfășurării studiilor, aspect ce anulează ideea de gratuitate a învățământului, contrar art. 32 alin. (1) și (4) din Legea fundamentală.

18. Independent de modul de calificare a cheltuielilor de școlarizare, ca echivalente între suma plătită și serviciul primit (taxe parafiscale) ori lipsite de echivalență, dar în considerarea cheltuielilor publice locale sau naționale (taxe fiscale), natura

juridică a obligației de restituire a cheltuielilor de școlarizare nu poate fi disociată, cel puțin în unele componente ale sale, de natura juridică a unei taxe.

19. În consecință, Instituirea unei obligații de restituire a cheltuielilor de școlarizare este contrară jurisprudenței instanței de contencios constituțional, care a statuat că gratuitatea învățământului trebuie înțeleasă în sensul că procesul de învățământ în unitățile de învățământ de stat nu poate să fie condiționat de niciun fel de taxe de școlarizare.

20. Mai mult, sintagma „*cheltuieli efectuate pe timpul desfășurării programelor de studii*” în instituții de învățământ superior militar este lipsită de claritate, contrar standardelor de calitate a legii, prin raportare la exigențele constituționale ale art. 1 alin. (5) din Constituție, destinarii normei neputând anticipa sfera cheltuielilor realizate, respectiv dacă acestea privesc cheltuieli privind cazarea, hrana, logistica, echipamentele folosite, plata cadrelor didactice, materialele didactice, cheltuieli administrative, cheltuieli pentru asistența medicală militară etc., și nici întinderea unor astfel de obligații la momentul înscrierii pentru admiterea pe un loc finanțat de la bugetul de stat, la o instituție de învățământ superior militar.

21. În final, prin efectul cumulat al dispozițiilor criticate, se aduce atingere și principiului echității pe care se bazează întreg sistemul de învățământ superior, reglementat de art. 3 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 199/2023.

22. Din perspectiva criticilor referitoare la limitele legale ale autonomiei universitare, Președintele României arată că, potrivit inițiatorilor legii supuse controlului de constituționalitate, în prezent, studentul care din motive neimputabile lui devine inapt este exmatriculat, fără a obține diplomă de licență, și este obligat să restituie cheltuielile pentru studiile efectuate.

23. Se arată că, în absența unor reglementări primare care, garantând gratuitatea învățământului superior de stat în acord cu dispozițiile art. 32 alin. (4) din Constituție, să interzică expres obligarea studenților înmatriculați în instituții de învățământ superior de stat la restituirea unor cheltuieli de școlarizare, în urma întreruperii sau încetării studiilor din motive neimputabile lor, instituțiile de învățământ au adoptat reglementări proprii în această materie. În practică, unele universități au adoptat regulamente privind activitatea profesională a studenților, în care au fost stabilite drepturile și obligațiile celor declarați inapți pentru serviciul militar și potrivit cărora un student militar este exmatriculat dacă a fost declarat inapt pentru serviciul militar, dar fără plata cheltuielilor de întreținere și instruire, putând continua numai dacă starea de sănătate îi permite și numai după obținerea aprobărilor necesare. Așadar, în prezent, în absența unor reglementări în legislația primară, declararea ca inapt pentru serviciul militar conduce la exmatriculare, cu anumite particularități sau cu anumite condiții în care studenții pot finaliza semestrul, anul de studiu sau poate chiar ciclul de învățământ.

24. Or, asigurarea principiului gratuității învățământului de stat în sensul art. 32 alin. (4) din Constituție, inclusiv în ceea ce privește învățământul superior de stat, intrând în sfera de protecție a unui drept fundamental social-economic și cultural de generația a doua, nu poate fi decisă de la caz la caz, în funcție de reglementările interne existente la nivelul fiecărei universități.

25. Constituția garantează autonomia universitară, potrivit art. 32 alin. (6), ca o componentă a dreptului la învățatură, dar aceasta se exercită în condițiile legii și în limitele trasate de legiuitor. Însă asigurarea unui tratament egal și asigurarea gratuității învățământului superior de stat, ca expresie a unui drept fundamental, inclusiv prin absența oricăror prevederi de natură să genereze o sarcină financiară — cea de obligare la restituirea unor cheltuieli de școlarizare pentru studenții înmatriculați pe locurile finanțate de la bugetul de stat — nu pot

reprezenta aspecte care să intre în sfera autonomiei universitare, potrivit art. 32 alin. (6) din Constituție, ci reprezintă limite ale acesteia. Cu alte cuvinte, autonomia universitară nu poate fi opusă garantării conținutului unui drept fundamental, dreptul la învățură.

26. În concluzie, prin efectul discriminatoriu produs cu privire la studenții de la celelalte instituții de învățământ superior militar, altele decât cele din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, legea supusă controlului de constituționalitate contravine nu numai art. 16 alin. (1) și (2), ci și art. 32 alin. (4) care consacră gratuitatea învățământului și art. 32 alin. (6) din Constituție referitor la limitele legale în care poate fi exercitată autonomia universitară, prin raportare la art. 1 alin. (5) din Constituție coroborat cu art. 11 din Legea nr. 199/2023.

27. O interpretare contrară, în care s-ar considera că restituirea cheltuielilor de școlarizare nu intră în sfera de protecție a art. 32 alin. (4) din Constituție și ar reprezenta un aspect care poate fi decis de universități în baza autonomiei universitare, potrivit art. 32 alin. (6) din Constituție, ar conduce la rândul său tot la neconstituționalitatea legii criticate. Într-o astfel de interpretare, prin stabilirea exonerărilor introduse prin articolul unic pct. 2 din legea criticată, legiuitorul a reglementat măsuri care puteau fi înstituite doar de universități, în baza autonomiei universitare.

28. Intervenția legislativă nu poate fi calificată nici ca stabilind măsuri de natură să detalieze limitele autonomiei universitare, în aplicarea dispozițiilor art. 11 alin. (1) din Legea nr. 199/2023, întrucât noile norme nu îndeplinesc condiția de generalitate, nefiind aplicabile tuturor universităților din învățământul superior militar, ci vizează un număr determinat de entități destinate ale legii, reglementând cu caracter individual anumite relații sociale, contrar caracterului general specific unei legi, ca act al Parlamentului, astfel cum acesta a fost dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale.

29. Se mai menționează jurisprudența considerată relevantă a instanței de contencios constituțional, respectiv Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, Decizia nr. 476 din 8 iunie 2006, Decizia nr. 573 din 3 mai 2011, Decizia nr. 366 din 25 iunie 2014, Decizia nr. 755 din 16 decembrie 2014 și Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020.

30. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

31. **Președintele Senatului** apreciază că obiecția de neconstituționalitate formulată este întemeiată.

32. Astfel, arată că Legea nr. 80/1995 asupra căreia se realizează intervenția legislativă reglementează statutul cadrelor militare și nu vizează aspecte privind învățământul superior militar. Aceste aspecte sunt prevăzute de Legea învățământului superior nr. 199/2023, în cap. VIII, care reglementează unitar învățământul superior militar și învățământul superior de informații, ordine publică și siguranță națională.

33. În consecință, modificările și completările legislative ar fi trebuit să fie aduse actului normativ de bază (Legea nr. 199/2023), care are ca obiect de reglementare inclusiv învățământul superior militar, iar nu Legii nr. 80/1995 care are ca obiect de reglementare statutul cadrelor militare. În acest fel, se încalcă principiul legalității prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituție, prin raportare la dispozițiile art. 14 din Legea nr. 24/2000.

34. Se arată că legea supusă controlului de constituționalitate reglementează doar pentru studenții (declarați inapți pentru serviciul militar de către autoritățile competente) din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar ale Ministerului

Afacerilor Interne dreptul de a opta pentru continuarea studiilor în aceeași instituție, fără a li se acorda gradul militar și fără a fi încadrați în structurile Ministerului Afacerilor Interne, ceea ce reprezintă o discriminare, un tratament juridic diferit, care nu este justificat printr-un criteriu obiectiv și rațional.

35. În primul rând, toți studenții care urmează o formă de învățământ superior militar, reglementat unitar în cap. VIII din Legea nr. 199/2023 (*Învățământul superior militar și învățământul superior de informații, de ordine publică și de securitate națională*) se află în aceeași ipoteză juridică de student în cadrul unei instituții de învățământ superior militar. În al doilea rând, nu există nicio particularitate obiectivă care să rezulte dintr-o situație concretă pentru studenții din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar ale Ministerului Afacerilor Interne, care să justifice un tratament juridic diferențiat față de alți studenți din cadrul altor instituții de învățământ superior militar. În al treilea rând, inclusiv raportat la scopul urmărit de legiuitor, nu se justifică un tratament juridic diferențiat între studenții din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar ale Ministerului Afacerilor Interne față de ceilalți studenți din cadrul altor instituții de învățământ superior militar. Scopul urmărit prin propunerea legislativă a fost acela de a se asigura că, în situația obiectivă și certă a declarării ca inapți pentru serviciul militar de către o autoritate competentă, din motive neimputabile lor, studenții din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar vor putea opta pentru continuarea studiilor, fără acordarea gradului militar și fără a fi încadrați în structurile de apărare, ordine publică și siguranță națională.

36. Raportat la argumentele de mai sus și ținând cont de jurisprudența Curții Constituționale în materie, se arată că legea supusă controlului de constituționalitate instituie o discriminare prin excluderea celorlalți studenți din cadrul altor instituții de învățământ superior militar de la beneficiul dreptului recunoscut doar pentru studenții din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar ale Ministerului Afacerilor Interne, încălcându-se astfel prevederile art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție.

37. **Președintele Camerei Deputaților și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere cu privire la obiecția de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al președintelui Senatului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

38. Obiectul controlului de constituționalitate îl constituie Legea pentru completarea Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare care are următorul conținut:

„Articol unic. — Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 155 din 20 iulie 1995, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. La articolul 36, după alineatul 1 se introduc două noi alineate, alin. 11 și 12, cu următorul cuprins:

«*Studenții din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar ale Ministerului Afacerilor Interne, formați pentru nevoile acestui minister, care, din motive neimputabile lor, sunt declarați inapți pentru serviciul militar de către autoritățile competente, în urma unei expertize medicale definitive, pot opta pentru continuarea studiilor în aceeași instituție. Programul de studii al acestora va fi organizat la forma de învățământ cu frecvență, cu înlocuirea în curriculum a disciplinelor cu specific militar.*

La absolvire, persoanelor prevăzute la alin. (11) nu li se acordă gradul militar și nu sunt încadrate în structurile Ministerului Afacerilor Interne.»

2. După articolul 42 se introduce un nou articol, art. 42¹, cu următorul cuprins:

«Art. 42¹. — *Studentii prevăzuți la art. 36 alin. (11) sunt exonerati de obligația restituirii cheltuielilor efectuate pe timpul desfășurării programelor de studii atât în cazul definitivării studiilor, cât și în cazul părăsirii instituției militare de învățământ.»*

39. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt dispozițiile art. 1 alin. (5) în componentele sale referitoare la calitatea legii și la principiul legalității, ale art. 16 alin. (1) și (2) privind egalitatea în fața legii, ale art. 32 alin. (1), (4) și (6) privind dreptul la învățatură, precum și ale art. 53 alin. (2) privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

40. În prealabil examinării obiecției de neconstituționalitate, Curtea are obligația verificării condițiilor de admisibilitate ale acesteia, prin prisma titularului dreptului de sesizare, a termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și a obiectului controlului de constituționalitate.

41. Dacă primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează a fi cercetate în ordinea anterioară, iar constatarea neîndeplinirii uneia are efecte dirimante, făcând inutilă analiza celorlalte condiții (Decizia nr. 66 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 9 martie 2018, paragraful 38).

42. Obiecția de neconstituționalitate îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție sub aspectul titularului dreptului de sesizare.

43. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de două zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art. 77 alin. (1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art. 77 alin. (3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare.

44. În cauză, propunerea legislativă (Pl-x nr. 724/2022) a fost inițiată de 121 de deputați și senatori și a fost adoptată de Camera Deputaților la data de 5 aprilie 2023, iar la 16 octombrie 2023 legea a fost adoptată de Senat, în calitate de Cameră decizională. La data de 23 octombrie 2023 legea a fost depusă la secretarii generali ai celor două Camere pentru exercitarea dreptului de sesizare asupra constituționalității legii și trimisă la promulgare în data de 28 octombrie 2023. Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională la data de 9 noiembrie 2023.

45. Așadar, cu privire la termenul de sesizare, condiția este îndeplinită, ținând cont că Președintele României a sesizat instanța de contencios constituțional în intervalul de 20 de zile aflat la dispoziția sa pentru promulgarea legii.

46. În ceea ce privește obiectul sesizării, condiția este îndeplinită, fiind vorba despre o lege adoptată de Parlament, dar nepromulgată încă.

47. În considerarea celor de mai sus, nefiind incident un fine de neprimire a sesizării formulate, Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, ale art. 10, ale art. 11 alin. (1) lit. A.a), ale art. 15 alin. (1), ale art. 16 alin. (2) și ale art. 18 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate.

(2) Analiza obiecției de neconstituționalitate

48. Actul normativ supus controlului de constituționalitate are ca obiect de reglementare completarea Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare. Intervențiile legislative prevăd că studenții din instituțiile de învățământ superior militar ale Ministerului Afacerilor Interne, care în urma unei expertize medicale sunt declarați inapți din motive neimputabile lor, să poată să își continue studiile până la absolvirea lor, fără însă a beneficia de gradul militar și de posibilitatea de a fi încadrați în structurile Ministerului Afacerilor Interne. De asemenea, acești studenți sunt exonerati de la restituirea cheltuielilor de școlarizare.

49. Autorul sesizării, Președintele României, arată că Legea nr. 80/1995 asupra căreia se realizează intervenția legislativă criticată reglementează statutul cadrelor militare și nu vizează aspecte privind învățământul superior militar. Sediul dispozițiilor ce vizează derularea procesului de învățământ pentru studenții din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar și învățământul superior de informații, ordine publică și siguranță națională este reprezentat de cap. VIII din Legea învățământului superior nr. 199/2023, și nu de Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare.

50. Autorul sesizării arată deci că legea criticată reglementează relații sociale ce își au sediul materiei în Legea nr. 199/2023, și nu în Legea nr. 80/1995. Cu alte cuvinte, legiuitorul a adoptat prevederi care privesc derularea procesului de învățământ al studenților din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar printr-un act normativ ce modifică o lege ce privește statutul cadrelor militare, deci care are un obiect de reglementare complet diferit de obiectul de reglementare al normelor criticate, fapt de natură să afecteze *calitatea legii*.

51. Într-adevăr, în jurisprudența sa (Decizia nr. 56 din 16 februarie 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 367 din 13 aprilie 2022, paragraful 49 și următoarele), instanța de contencios constituțional a statuat că inițiativa legislativă trebuie să vizeze relații sociale omogene, pe care să le reglementeze în mod unitar. În caz contrar, s-ar ajunge la situația inadmisibilă ca printr-o lege să se reglementeze relații sociale variate, fără legătură între ele, fără ca actul normativ astfel adoptat să reflecte o unitate normativă și un scop unic (Decizia nr. 61 din 12 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 482 din 5 iunie 2020, paragraful 76).

52. Parlamentul este organul legislativ suprem al poporului român, însă în procedura de legiferare trebuie să respecte exigențele constituționale referitoare la aspectele formale ale acesteia. Este adevărat că inițiatorul legii sau deputații/senatorii, pe calea amendamentelor, au și posibilitatea să modifice alte legi, așadar, să extindă obiectul de reglementare al legii, cu condiția menținerii caracterului omogen și unitar al relațiilor sociale reglementate.

53. Legea criticată încalcă însă principiul unicității reglementării în materie, potrivit căruia reglementările de același nivel și având același obiect se cuprind, de regulă, într-un singur act normativ. Un act normativ poate cuprinde reglementări și din alte materii conexe numai în măsura în care sunt indispensabile realizării scopului urmărit prin acest act. Însă, în cazul de față, se aplică regula, și nu excepția de la aceasta, pentru că nu există o conexiune între legea criticată, pe de o parte, și Legea nr. 80/1995, pe de altă parte.

54. Astfel, Legea nr. 80/1995 privește statutul cadrelor militare. Art. 1 alin. 1 din Legea nr. 80/1995 prevede că, prin cadre militare, se înțelege cetățenii români cărora li s-a acordat grad de ofițer, maistru militar sau subofițer, în raport cu

pregătirea lor militară și de specialitate, în condițiile prevăzute de lege. Deci, Legea nr. 80/1995 nu are ca obiect de reglementare derularea procesului de învățământ al studenților din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar.

55. În schimb, Legea învățământului superior nr. 199/2023 cuprinde reglementarea pe larg a procesului de învățământ menționat, de exemplu, la art. 34 alin. (2), la art. 35 alin. (8) lit. c), la art. 35 alin. (15), la art. 81 și 82, la art. 122 alin. (2)—(4) și la art. 125.

56. Prin aceste soluții legislative, legea criticată încalcă dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție, prin raportare la art. 14 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, potrivit căruia „*reglementările de același nivel și având același obiect se cuprind, de regulă, într-un singur act normativ*”, iar „*un act normativ poate cuprinde reglementări și din alte materii conexe numai în măsura în care sunt indispensabile realizării scopului urmărit prin acest act*”.

57. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a României a evidențiat că, deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, prin reglementarea acestora legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 232 din 5 iulie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 727 din 15 noiembrie 2001, Decizia nr. 53 din 25 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2011, Decizia nr. 732 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 27 ianuarie 2015, sau Decizia nr. 30 din 27 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 117 din 16 februarie 2016). Totodată, trebuie avute în vedere și dispozițiile constituționale ale art. 142 alin. (1), potrivit cărora „*Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției*”, și cele ale art. 1 alin. (5) din Constituție, potrivit cărora, „*în România, respectarea (...) legilor*

este obligatorie”. Astfel, Curtea a constatat că reglementarea adoptată cu nerespectarea normelor de tehnică legislativă determină apariția unor situații de incoerență și instabilitate, contrare principiului securității raporturilor juridice (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 214 din 9 aprilie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 435 din 3 iunie 2019).

58. De asemenea, prin Decizia nr. 104 din 6 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 446 din 29 mai 2018, paragraful 74, Curtea Constituțională a statuat că, în cadrul controlului de constituționalitate, principiul legalității a fost analizat inclusiv prin încorporarea normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, iar temeiul constituțional al valorificării normelor de tehnică legislativă în controlul de constituționalitate a fost identificat așadar în dispozițiile art. 1 alin. (3), precum și ale art. 1 alin. (5).

59. Prin urmare, prin prisma criticii de neconstituționalitate a întregului act normativ supus controlului *a priori*, Curtea constată că respectivele critici de neconstituționalitate extrinsecă sunt întemeiate și că legea criticată este neconstituțională în ansamblul său, întrucât încalcă principiul legalității prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituție, prin raportare la dispozițiile art. 14 din Legea nr. 24/2000.

60. Întrucât a fost constatat viciul de neconstituționalitate de natură extrinsecă mai sus arătat, care, în final, atrage neconstituționalitatea legii criticate în ansamblul său, Curtea reține că nu mai este necesară examinarea criticilor de neconstituționalitate intrinsecă formulate de autorul obiecției de neconstituționalitate (a se vedea, în același sens, Decizia nr. 58 din 12 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 205 din 13 martie 2020, paragraful 62, Decizia nr. 681 din 6 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 11 martie 2019, paragraful 253, Decizia nr. 747 din 4 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 922 din 11 decembrie 2015, paragraful 35, Decizia nr. 442 din 10 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 526 din 15 iulie 2015, paragraful 33, Decizia nr. 545 din 5 iulie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 638 din 25 iulie 2006, sau Decizia nr. 82 din 15 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 33 din 16 ianuarie 2009).

61. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecția de neconstituționalitate formulată de Președintele României și constată că Legea pentru completarea Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare este neconstituțională, în ansamblul său.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 13 decembrie 2023.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
MARIAN ENACHE

Magistrat-asistent,
Fabian Niculae